

LJUDSKA MEDICINA

V tej številki objavljamo poleg nadaljevanja iz medicinskih rokopisnih bukev, še zanimiv utrinek iz sodobne ljudske medicine. Zapis nam je poslala Irena Šumi.

Druge Bukve

Kar člouk nuca zatkar kenšt na žili poznat bo- lezen eniga človeka po dohtarsku al padarsku.

Perveč imaš vedit, de ta žila, za katero se šlata, ni neč družga, koker enu premikvajne ali tipajne tega serza, jenu njegovih žil; gor jenu dol jemanje, jenu tèk te kervi. De pa boš ti to mogu zastopit, tok to zamerkej, de serce je votlu na lev plat, ven iz tiste votlost derži ena žila; ta je stalana na dve žil; ena derži dol po človeku cel do gležna; ta druga derži gor po človeku; ta se stala na dva tala; namreč us- aka roka ima eno žilo do pavca; ta se imenuje Puls. Uržah tega trepajna ni nič družga, ket moč tega živlejna. De se žila hitru premnuje, je uržah te starost, de pa hitru trepeče, to so uržah te ne natir- lih reči, ket take špiže jesa.

Koku se more žila šlatat.

Arcat, kader pride k bouniku, ga na sme koj za roko perjet, keb se bounik kej ustrašu arcata, tok mu žila hitrejš teče. Roka toja na sme bit preveč merzla, ne preveč vroča, inu prim to levo roko tega bounika. Prim s tojo roko desno cel mehko, toku de toji persti glih na žilo pridejo, s tojo levo roko primí za perste bounika, en mal teri inu derži ga tok dougo, de boš 40 žlakou nažteu, tok boš ti poznou inu vedu sodit.

Koku se žila premnuje.

Al kaj to, kaj gunu pomen: 1. Če je žila debela, inu hitru bije, pomen merzlo kri. 2. Če je žila mejh- na inu kesna, pomen merzlo naturo. 3. Če je žila globoka jenu šeroka, pomen fajhtno naturo. 4. Če je žila tenka jenu močna, pomen suho naturo. 5. Če žila naglu bije inu močnu, pomen icked naturo. 6. Če žila prou kesno gre jenu se trese, pomen smert.

III Bukve.

Za ercniye od useh erči. — Od glave, inu nje bol- ezen. Od bolezen te glave jenu katere pride od vr- očine al ice.

1. Ženft od kiselce z laškím voljam zmešat, s tem glavo maž. 2. Lopotka na močnimu vinu sku- hat, inu rožmarinov volje, to zmešej, rute noter moč, na čel inu sance pokladej. 3. Gartrožen volje z jesiham zmešej, eno gobo noter pomoč, inu na sence pervež. 4. Ženft iz Prungresca med Gartrožovo vodo zmešej, s tem glavo moč. 5. Jeternik kuhat na vod, inu na glavo obež.

II. Bule iz uročine, katere se na glav narede, nar raj zadej za tivčam. Ražen med erženo moko, en mal soli, nared žaubo, to nucej za flajšter.

III. Kader glava boli od mraza, al tacih uržahov, kar mraz. 1. Skuhej boba, inu česna ukep stouc, inu zmešej laškiga volja ukep, s to žaubo sence maž. 2. Grenke mandelne inu gartrože na jeshu skuhej, obeži glavo. 3. Iz palzamam se po senc

maž. 4. Kamelce na glavo par. 5. Meliso na glavo par. 6. Methe stouc, tisti ženft inu jeseh ukep zmešej, s tem glavo maž.

IV. Kader glava boli od hude fajhtost al flusa.

1. En flajšter nared na glavo, uzem zobnikovga zelša frišnega, nared ženft, zmešej ga iz kometčnem voljam, den na sence. 2. Korenino majsterburc ku- hat, to u eni žlici zvečer noter uzemí. 3. Rože- —mišje ušesa—frišne stouc, tist ženft šnofej.

V. Kader se u glav verti.

1. Te male kopriuce na glavo pokladej. 2. Pušat za ušesam, je tud dobro. 3. Jeseh na razbelenu že- lezje kaplej, s tem se kad. 4. Uzem ženoflater, leto kuhej, inu pi. 5. Šlahk janež na žerjavco devej, de se u nos kadi.

VI. Keb se otu mešat al noret.

1. Uzem jesiha, inu soli, usakiga eno žlico, s tem ribej roke po vodlan, inu noge po podplatih. 2. Al pa tisteh šetok perje, kader otroc štingelce na nje love, tistu frišnu stouc, inu na glavo obež. 3. Pu- španou perje pošešit, zmet, tisto štupo na mandelnov vod noter jemat. 4. Palohove korenine tri ure na vin namoč, inu zvečer pi, to uzame norost.

VII. Kader človeku kej gnije u glavi. 1. Seme od Krese stouc, iz tistim se po glav maž.

VIII. Za grinte na glav.

1. Velkiga korejna perje stouc, inu na glavo obež. 2. Uzem po libre špeha, ubi štiri jajca, inu eno dobro pest soli, to use ukupej scre na vogni, toku dougu, de bo prou čerņu, posebnu jajca, odced to lužo preč, pust de se bo pohladiu. zmešej noter čmerike drobnu stoučen suhe štupe, kolker je na enimu krajcarju štirkat zajmeš, dva lo ta ževepla, en lot galuna, use drobno stouc, inu use ukup zmešej.

IX. Uši inu gnide iz glave pregnat.

1. Česnou ženft. 2. Živu srebro u lorbaru žaub umet. 3. Galun u vod stopit, istem glavo zmivat. 4. Ženofov seme, al pa speria ženft zmešej med met.

X. Lepe ermene lase naredit.

Te mertve kropive na lugu kuhej, istem glavo zmivej.

XI. Douge lase naredit.

Repneh korenin na lugu skuhej, stem glavo zmivej.

XII. Kader lasje vočjo katermu ven jeti. Pelen na lugu skuhej, s tem glavo zmivej.

XIII. Kader mol lase je.

Skuhej tiste detele, katera po traunikah rase, nad vod stem glavo zmivej.

XIV. Lase pregnat

Uzem živiga apna 4 kvintelce, te ermene Mišce 2 kvintelca, to use ukup na jeshu skuhej, inu en mal voska, inu iz to žaubo lase pomaž.

(se nadaljuje)

RECEPT IZ ALOJE

- 1) 300 g aloje zmleti na strojčku za meso. Rastlina mora biti stara od 1 do 5 let in se je ne sme pred uporabo 5 dni zalivati,
- 2) 7 dcl garantirano čistega črnega vina,
- 3) 500 g cikoriije (korenine — Cichorium inthybus — navadni potrošnik),
- 4) 400 g čistega svežega medu,
- 5) 500 g čistega 96% alkohola.

Vse skupaj se zmelje, zmeša in v posodi (za vkuhavanje), postavi na temen, hladen prostor. Dobro zamašeno!

Po petih dneh odcedite v steklenko (filtriranje) toliko tekočine, kolikor je bomo porabili v sedmih dneh po tem razporedu:

- a) prvih 5 dni jemljemo 2 uri pred jedjo 3-krat na dan po eno kavno žličko,
- b) potem 3 dni jemljemo 1 uro pred jedjo po eno veliko žlico.

ČAS ZDRAVLJENJA TRAJA 4 TEDNE! (ŠE BOLJE — 2 MESECA!)

Učinkuje oz. pozdravi vse notranje bolezni (čire), tuberkulozo, pritisk, glavobol, rakasta

obolenja, ledvične bolezni, uravnava prekrvavitve itn.

VSO SREČO IN OBILO USPEHA
PRI ZDRAVLJENJU!

Recept so marca 1982 dale v prepis uslužbenke samopostrežne trgovine z živili na Pribinovi ul. 5 v Ljubljani. Gre za rastlino aloë arborescens.

Uslužbenke so povedale, da je ena njihovih sodelavk s tem receptom ozdravila raka, ki ga „je imela in ga zdaj nima več“. Prav tako je ozdravila svojega odraslega, za rakom bolnega sina. Omenjeno rastlino goji tudi kot okrasno lončnico v poslovnih prostorih trgovine. Recept naj bi dobila iz Avstrije. Prepisale so ga vse njene kolegice v službi, ni pa znanjo, če so ga tudi uporabile.

IRENA ŠUMI

VIRI IN GRADIVO

Besedilo poročnega obreda na Kranjskem

„Zvoleni k zakonu namejnjenj par!

Zakon je po besedah s. pisma en velik zakrament u Kristusu inu u cerkvi; je skrivnosti pouno znamnje čudniga združenja Jezusa Kristusa is sojo cerkuko. — Kir tedej ta taku imeniten, inu suet stan nastopita, se zavežeta, po vaj moči ti čistitlivi podobi enaka bite. Božje ženem sam vaj združi u nerezvozlivo zuezo: on vaj pak tud posueti inu bo vama ceu čas vajga popotvanja soje dobrotlive dari vedno dajau. — Le skerbita, de suetost zakona is nesuetim zaderžanijam nečast nesturita, inu tako — niegovih gnad neuredna nepostaneta.

Mož ima ženo lubiti, koker je Kristus sojo cirku lubil inu za njo sam sebe dau, deb taisto posuetu.

Žena ima možu podložna biti, koker je cirku Kristusu podložna. — — Lubezen, mir edinost, enu serce, ena misu ima med vama biti; eden drugiga težave inu butaro nosita, kir vaj oče Bog u veselju inu u žalosti, u dobroti inu u težavah ukupej imeti, dokler vaj ta časna smert po božje s. Volje izloče; — bodita tedej u usih nadlogah inu zupernostih vajga življenja uselej zuesta tovarša, inu pomagauca. — Koker pak is druženo močjo časno srečo išeta, tako se še bel perzadevajta eden drugiga bolšati, inu posuetiti — vaj dua inu celo hišo izveličati.

Vaj otroke, katere bota morebite dobila, za dar nebeški imejta — varite jih, koker en prav dragi vajem rokam izročeni žlahtni kamen — koker en prav imenitni dar. — Izredita jih keršansko, de bodo boga spodobno molile, erbi božije, inu uredni (nečit.) Jezusa Kristusa postali. Glejte! to je, h komer vaj zakrament zakona veže.

Ženen! Je še vaša posledna, stanovitna volja inu misu s to pričeočo Nevesto N: u stan s. zakona stopite, nje tud zakonsko zuestobo deržati, njo koker soje telu lubiti, njo rediti inu varvati; njo u nobenih zupernostih inu težavah zapustiti, ampak per nje bite, inu oštati, dokler vaj zadneč smert loči? — tok recite: JA

Nevesta! je še vaša posledna, stanovitna, volja inu inu misu s tim pričeočim Ženenam N: u stan s. zakona stopite? njemo čast inu pomoč skazati u poštenih inu pravičnih rečeh podložna inu pokorna bite; njega u nobenih težavah inu zupernostih zapustiti, ampak per njemo bite inu oštati dokler vaj zadneč smert loči? tok recite: JA

K večim poterdeniju tega s. dela dejta še edin drugimo ženitne perstane, inu desne roke — Ego coniungo vas.... Uzemita perstan — ta vaj ima na zuestobo, katero ze eden drugimo oblubita, uselej spomniti de njo do smerti zuesto deržita: — In nomine....

Sprmenejne rok pomene, de udva pred Bogom inu keršansko sosesko, koker is persego poterdita, da nočta eden od drugiga jete, aku vama lih Bog kakšno težavo pošle, ampak de očta stanovitno dokler va; smert loči, skupej oštati. — Confirma hco.....

Vi pak u Kristusu izvoleni! de usega mogočni večni Bog tem pričeočim zakonskim ludem u njih zakonsku stanu sjo s. gnado, popolnema žegen, inu miren dougu ukup stamvanje, po letem časnim življenju pak to večno izveličanje dodeli: molite z mano en andohtlivi Oče naš: inu češena si Maria rekoč: .....

Besedilo je transkripcija izvirnika, ki ga hrani Zgodovinski arhiv v Celju — fond Zbirka graščine Podčetrtek, fasc. 1. Original je pisan v slovenščini, črke so gotske. Ker dokument ni datiran, sem se